

J. K.

"Ludi russkoj nauki. Oczerki o wydajuszczichsia diejatielach jestiestwoznania tiechniki. Tiechnika", Moskwa 1965 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/4, 845-846

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Chociaż autor odnosi się lekceważąco do wszelkich prób traktowania przyrody jak niezbadanej tajemnicy, nie uważa jednak nauki za rodzaj suchej „księgowości” natury, lecz przeciwnie, uważa ją za jedną z najwspanialszych przygód ludzkości.

J. N. Bucur, J. Gh. Stănescu, M. Macavescu, *Din istoria electricității*. Editura Științifică, București 1966, ss. 427.

Publikacja rumuńska poświęcona historii elektrotechniki zawiera obszerny materiał dokumentacyjny i ilustracyjny o rozwoju nauki o elektryczności, elektrotechniki i elektroniki oraz dziedzin z nimi związanych. Przedstawiono w niej podstawowe etapy rozwoju tej dyscypliny nauki i techniki z podkreśleniem przełomowych doświadczeń i odkryć, wyciągnięciem zasadniczych wniosków teoretycznych i zastosowań praktycznych oraz naświetleniem wpływu rozwoju elektrotechniki na życie. Podano biografie wybitniejszych odkrywców i naukowców z dziedziny elektrotechniki. Część końcowa książki zawiera dane dotyczące historii elektrotechniki w Rumunii. Praca jest napisana przystępnie i interesująco, a sposób jej ujęcia przypomina podobnego rodzaju publikację polską Rajmunda Sosińskiego *Z dziejów energetyki* (Warszawa 1964). Na końcu książki zamieszczono spis literatury oraz indeks nazwisk, wśród których znajdują się: Daniel Galath¹ i Maria Skłodowska-Curie.

J. K.

Ludi russoj nauki. Oczerki o wydajuszczichsia diejatielach jestiestwoznanija techniki. Technika. Izdatielstwo „Nauka”. Moskwa 1965, ss. 783.

Wielotomowe wydawnictwo zbiorowe pod ogólnym tytułem *Ludzie rosyjskiej nauki* zawiera życiorysy najbardziej zasłużonych rosyjskich przedstawicieli przyrodoznawstwa i techniki. Cztery tomy obejmują następujące dziedziny twórczości: 1) Matematyka, mechanika, astronomia, fizyka i chemia (wyd. 1961 r.)², 2) Geologia i geografia (wyd. 1962 r.); 3) Biologia, medycyna i rolnictwo (wyd. 1963 r.); 4) Technika (wyd. 1965 r.). Ogółem w tych tomach zawarto 273 życiorysy.

W ostatnio wydanym tomie zbioru biografii z podtytułem *Technika* zamieszczono 78 sylwetek uczonych, inżynierów i wynalazców rosyjskich, którzy pracami i osiągnięciami wpłynęli nie tylko na postęp techniczny w swoim kraju, ale przyczynili się także do rozwoju techniki światowej. Życiorysy zgrupowano w porządku chronologicznym tak, że dają ogólny obraz stopniowego rozwoju osiągnięć myśli naukowo-technicznej w Rosji w różnych dziedzinach techniki, m.in. w zakresie budowy maszyn, metalurgii, górnictwa i technologii paliw kopalnych, budowy mostów, transportu kolejowego i lotnictwa, elektrotechniki i radiotechniki, hydrotechniki, elektryfikacji, automatyki, techniki raketowej i kosmonautyki.

Wśród zamieszczonych biogramów znajdujemy nazwiska znakomitych uczonych pochodzenia polskiego: Stefana Drzewieckiego (1843—1938) i Feliksa Jasińskiego (1856—1899) oraz Aleksandra Skoczyńskiego (1874—1960), którego dziadek Medard ze swymi synami brał udział w powstaniu styczniowym. Każdy życiorys zaopatrzonej jest w podobiznę danej osoby oraz wykaz jej główniejszych prac

¹ Notatkę o niesłusznie zapomnianym gdańskim pionierze nauki o elektryczności z XVIII w. Danielu Galacie zamieszczono w „Kwartalniku” nr 4/1965, ss. 673—675.

² Por. notatkę o tym tomie w nrze 3/1962 „Kwartalnik”, ss. 384—385.

i publikacji o niej. Szkoda jednak, że w bibliografii dotyczącej ostatnio wymienionych osób nie przytoczono zupełnie publikacji wydanych na ich temat w Polsce, np.: Feliks Jasiński, *Pisma* (Warszawa 1961).

J. K.

P. M. Łukjanow, *Istorija chemiczeskich promysłów i chemiczeskoj promyszennosti Rossii*. T. 6: *Elektrochimizeskaja promyszennost*. Izdatielstwo „Nauka”, Moskwa 1965, ss. 480.

Szósty tom publikacji¹ wydawanej pod egidą Instytutu Historii Przyrodoznawstwa i Techniki AN ZSRR poświęcony jest historii jednej z najmłodszych gałęzi przemysłu chemicznego — elektrochemii — w Rosji od połowy XIX w. do rewolucji październikowej. Tom dotyczy tylko takich procesów przemysłowych, które wiążą się z zastosowaniem i otrzymywaniem prądu stałego (ogniwa galwaniczne i akumulatory).

W kolejnych rozdziałach omówiono historię następujących zagadnień: odkrycie, konstrukcję i produkcję chemicznych źródeł prądu, galwanotechnikę, otrzymywanie miedzi elektrolitycznej, rozdzielanie złota i srebra metodą elektrolizy, produkcję związków bielących drogą elektrolizy, produkcję chloru i jodku sodowego przez elektrolizę soli warzelnej (kuchennej), otrzymywanie wodoru i tlenu drogą elektrolizy wody, elektrochemiczną metodę otrzymywania bieli ołowiowej, elektrometalurgię ołowiu, elektrometalurgię niklu, nauczanie elektrochemii stosowanej i przygotowanie kadr dla przemysłu elektrochemicznego.

Niektóre dane i informacje zawarte w omawianej pracy dotyczą przemysłu na terenach polskich, np. kopalni „Miedzianka” koło Kielc (ss. 329—330), Widzewskiej Manufaktury i Fabryki Papieru w Pabianicach (s. 364), Zakładów Elektrochemicznych w Ząbkowicach Śląskich (ss. 388—390).

Na końcu książki zamieszczono wyjaśnienie skrótów stosowanych w treści, przeliczenie starych jednostek miar na nowe, indeks nazwisk, indeks przedmiotowy i geograficzny oraz wykaz organizacji, instytucji i przedsiębiorstw.

J. K.

L. S. Kowtun, *Russkaja leksikografija epoki sriedniewiekowja*. Institut ruskogo jazyka AN SSSR, Moskwa—Leningrad 1963, ss. 445.

P. J. Horeckij, *Istorija ukraińskiej leksikohraffji*. Institut mowoznawstwa im. O. O. Potiebni AN URSR Kijiw 1963, ss. 213.

Pierwsza z wymienionych prac daje wszechstronny opis początkowego etapu leksykografii wschodniosłowiańskiej od XIII w. Wszystkie dostępne autorce zabytki omawia ona w czterech zasadniczych grupach: słowniki-onomastykony, zbiory symboliki religijnej, słowniki cerkiewnosłowiańsko-ruskie i słowniki konwersacyjne.

Praca druga omawia całe dzieje słownikarstwa ukraińskiego w następujących okresach: od końca XVI w. do drugiej połowy XVIII w., od końca XVIII w. do początku XX w. i od 1917 r. do 1957 r.

Z. Br.

¹ Pięć pierwszych tomów tego seryjnego wydawnictwa omówiono w „Kwartalniku”, nr 3/1962, ss. 353—356.